

Bouwen aan jezelf 2 – rentmeesterschap
Lezing: **Genesis 1:20-31**
Tekst: **vers 28**

Slide Plaatje ecologische voetafdruk

Lieve mensen, het milieu is al jaren een belangrijk agendapunt in politiek en allerlei maatschappelijke discussies. Duurzaamheid in productie en consumptie wordt veel besproken. Vroeger wisten we niet wat dit plaatje zou moeten voorstellen, maar nu weten we het wel. Je hebt mensen die ontkennen dat de aarde opwarmt. Anderen maken zich er juist heel druk om. De vraag van vandaag is: hoe moet je als christen daar mee om gaan? Zegt God in zijn Bijbel hier iets over? Kortom: hoe ga jij om met Gods opdracht de aarde te beheren?

Slide **Beheer de aarde!**

Het is het eerste gebod dat God aan de mens geeft. De aarde bevolken. De aarde in cultuur brengen. Heersen namens God. Die drie hangen erg samen. Maar het is wel een lastig gebod. God geeft niet echt aan hoe hij het hebben wil, in eerste instantie. Allerlei vragen zijn er ook te stellen. Wanneer is de aarde vol? Wanneer wordt het uitbuiting als je uit de aarde haalt wat er in zit? We hebben de term 'rentmeesterschap' als christenen hierop geplakt. Maar in rentmeesterschap zit toch ook de term 'rendement'!? En als je dan de gelijkenis over de talenten, die Jezus vertelt in Matteüs 25, daarnaast legt. Dat je je talenten moet vermenigvuldigen. Hoe verhoudt zich dat dan tot allerlei vragen rondom milieu en groei?

Daar komt ook nog bij: in de Bijbel wordt de mens wel erg centraal gesteld. De aarde is er ten dienste van de mens. Gewassen, maar later ook dieren. Ze mogen gebruikt worden. Ook voor voedsel. Maar hoe ver gaat dat gebruik dan? Kijk, Adam kon nog redelijk relaxed er in staan: beetje de dieren namen geven. En samen met Eva de hof bewerken en bewaken. Dat is nog niet zo moeilijk. Maar na de zondeval wordt het meteen al een ander verhaal. Beide opdrachten: de aarde vullen met nakomelingen en de aarde bewerken, bebouwen en in cultuur brengen. Door de zondeval wordt dat lastig. De vloek is dat kinderen baren met smart gepaard gaat. Dat het bewerken van de aarde bloed, zweet en tranen zal kosten. En de zondeval is toch dat de mens zichzelf té centraal stelt. Dat hij alles ten dienste van zichzelf wil stellen. Het ego op de troon. Nou, dat heeft in de geschiedenis tot allerlei misstanden geleid. Met onder andere als gevolg dat we nu een enorm probleem hebben. Het milieu, de opwarming van de aarde, uitbuiting van mensen, dieren, grondstoffen en ga zo maar door. De aarde lijkt de uitputting nabij.

Maar hoe doe je het dan goed? De mens krijgt toch alles onder zijn beheer? Er zijn tongen die beweren dat de uitbuiting van het milieu met de christenen begonnen is. Juist vanuit onze tekst. En dat christenen ook nog een visie hebben dat ze straks naar de hemel gaan. Zo, dat de aarde er eigenlijk niet toe doet. Milieu is helemaal niet zo interessant. Dus christenen en de christelijke visie op de aarde staan aan de basis van de vervuiling, zo zeggen mensen. En een beetje is dat ook wel zo. Veel christenen beleden inderdaad: hoofd omhoog en hart naar boven, hier beneden is het niet! Daarmee hebben ze in de geschiedenis het aardse en de aarde verwaarloosd. Je lichaam was niet zo belangrijk, want tijdelijke woning. De aarde was niet zo belangrijk, want tijdelijke verblijfplaats.

Dus: een heel complex aan vragen rondom dit thema. God is koning. Eigenaar. En dat blijft hij. De mens mag namens hen de aarde beheren. Maar geeft de bijbel daar wel invulling aan dan? Of

moeten we het zelf maar uitzoeken. Met alle gevolgen die ik nu schets voor lief. Hoe neem je de goede verantwoording? Ik wil twee lijnen er uit halen.

Slide We blijven aards

Er is onder christenen een hardnekkig beeld. Dat ons leven er hier op aarde niet zoveel toe doet. Dat we straks naar de hemel gaan. En dat dat het ware leven is. Hier is maar een voorstation. Een tijdelijke verblijfplaats.

Het kan je heel egoïstisch maken. Als ik er maar kom. En: na mij de zondvloed. De aarde en alles wat er speelt. Het wordt minder belangrijk. Je ziet soms zelfs onthechting. Dat je je niet druk maakt om de mensen om je heen. Om de dieren, planten, opwarming, afval enz. Dat zijn allemaal aardse dingen en het gaat om de hemel. Toegegeven, dat is een extreme variant van christen zijn. Maar je moet ze de kost geven die in de praktijk zo geleefd hebben en leven. Beetje met de wederkomst in het vizier denken: het milieu zal mijn tijd wel duren.

Maar het is niet zo dat de hemel onze toekomst is. Wel tijdelijk. Zeker. Als je sterft dan gaat je ziel naar de hemel. Maar dat is maar een tussenstation. Het hemelse Jeruzalem daalt neer op de aarde! Hier is onze plek. Ook voor de eeuwigheid. En we moeten zuinig zijn op deze plek. Ook voor de eeuwigheid. Want hier blijven we wonen. Deze aarde. Die blijft.

Wordt de aarde niet nieuw dan? Nou, het is maar de vraag hoe dat zal zijn. Openbaring spreekt van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. En dan wordt er uitgelegd dat de zee, dat is de plek van het onrecht in ons laatste Bijbelboek, dat het onrecht er dus niet meer zal zijn. Duivel, zonde, verdriet, alles wat met de zondeval te maken heeft, dat is weg. Maar dat betekent niet dat als ons werk ook teniet zal worden gedaan.

Slide 2 Petrus 3: ¹³ Maar wij vertrouwen op Gods belofte en zien uit naar een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waar gerechtigheid woont.

Petrus heeft het daar eerst over de zondvloed. Hij zegt: toen al is de aarde een keer vernieuwd. Toen is er al een nieuwe aarde ontstaan. En nu zal dat weer gebeuren. Het is Gods belofte dat hij het zal vervolmaken. Het woord dat hier voor 'nieuw' gebruikt wordt, dat is eigenlijk: vernieuwd. Gebruik makend van het oude. En ons werk, dat wat wij hier doen, dat doet er toe. Want in Openbaring staat:

Slide Openbaring 14: ¹³ Ik hoorde een stem uit de hemel zeggen: 'Schrijf op: "Gelukkig zijn zij die vanaf nu in verbondenheid met de Heer sterven."' En de Geest beaamt: 'Zij mogen uitrusten van hun inspanningen, want hun daden vergezellen hen.'

Wat wij hier doen, doet er toe. Ook voor de eeuwigheid. Dat wat jij hier goed doet. Dat heeft eeuwigheidswaarde. De aarde als woonplaats voor de toekomst. Het is van belang hoe je daar nu mee om gaat.

Daarbij zie je dat God consequent is als het gaat om de opdracht en de belofte. Aan het begin van de geschiedenis krijgt de mens de opdracht de aarde in cultuur te brengen. En je ziet dat de aarde zich ontwikkelt door mensen. Van een tuin gaat het naar een stad. God sluit aan bij de ontwikkeling die de mens in gang zet. De cultuur die wij brengen wordt door God ingebracht in de voltooiing. Uiteindelijk gaan we dus niet terug naar het paradijs. Maar vooruit naar de stad van God. Waarin

alles zuiver en goed zal zijn. Maar waar de menselijke inbreng zeker niet weggepoetst zal zijn. Integendeel. En dus doet het er toe hoe wij hier de opdracht van God vervullen om de aarde te beheren.

Slide Groei is niet het toverwoord

Met de gelijkenis van de talenten in je achterhoofd zou je kunnen denken: God wil dat ik zo veel mogelijk rendement uit mijn leven haal. Calvinistisch is: woekeren met je talenten. Tot het uiterste gaan. Vandaar dat calvinisten vaak ook zo succesvol zijn in zaken en wetenschap. Toch is dat wel behoorlijk eenzijdig. Want zo zou je ook naar alles van de aarde kunnen kijken. De mogelijkheden benutten, de grondstoffen tot het uiterste gebruiken en verbruiken, de techniek ongebreideld inzetten en ga zo maar door. Maar God geeft ook een ander signaal dan alleen maar je talenten inzetten.

En dat vinden we in het vierde gebod. Het onderhouden van de sabbat. God geeft daar in het OT een prachtige regel voor.

Slide Leviticus 25: ¹ De HEER zei tegen Mozes, op de Sjnai: ² 'Zeg tegen de Israëlieten: "Wanneer jullie eenmaal in het land zijn dat ik je zal geven, moet het land rust krijgen, een sabbatsrust gewijd aan de HEER. ³ Zes jaar achtereen mogen jullie je land inzaaien, je wijngaard snoeien en de oogst binnenhalen. ⁴ Maar het zevende jaar moeten jullie het land laten rusten. Het is een sabbatsjaar dat aan de HEER gewijd is. Je mag dan je land niet inzaaien, je wijngaarden niet snoeien, ⁵ het koren dat vanzelf opkomt niet als oogst binnenhalen en niet de druiven oogsten van je ongesnoeide wijnstokken. Het moet een jaar zijn van volstreekte rust voor het land. ⁶ Wat er in dat jaar op het land groeit is voor jullie allen. Je mag er zelf van eten, maar ook je slaven en slavinnen, je loonarbeiders en de vreemdelingen die bij je te gast zijn; ⁷ ook voor je veestapel en voor de in het wild levende dieren kan het als voedsel dienen.

3

Ik vind dat een prachtig stukje van God. Hoe hij mij leert, dat niet economie, niet tot het uiterste gaan, niet groei en niet winst maken het allerbelangrijkste zijn. Want moet je je eens voorstellen hoe dat ging. Eens in de zeven jaar werd er in heel Israël niet gewerkt op het land. De economie komt tot rust. Je hebt tijd voor je gezin. Het land krijgt rust. Ook al zijn de omstandigheden dat jaar misschien nog zo gunstig, toch gebiedt God je om op je handen te gaan zitten. Of beter nog, je handen uit te spreiden. Zoals de gebedshouding van toen was. En je afhankelijkheid te belijden. Niet met mooie woorden alleen. Maar echt. Een jaar lang niet werken.

En dat iedere zeven jaar. En na zeven van die periodes nóg een jaar. Dus twee jaar achter elkaar. En dan moet je ook nog al je winst, in de vorm van extra land dat je gekocht hebt, teruggeven aan de oorspronkelijke eigenaar. Slaven werden vrijgelaten. Alles begint weer bij nul, zo zou je kunnen zeggen.

Deze wet heeft heel veel te zeggen voor ons. Vooral vanwege het principe. Hoe je de aarde beheert. Hoe je omgaat met grondstoffen, met arbeid, met mensen, met het milieu. Met dieren, met bebouwing, met alle keuzes. Het gaat er om dat je ook de aarde recht doet. Dat je de aarde rust gunt. Dat je ruimte neemt om niet altijd maar bezig te zijn met groei en expansie.

Dat zegt iets over hoe wij werken. En hoe wij leven. In ons eigen kleine leventje moeten we ons hier aan houden. Maar ook in het groot, als groep. Als christenen. Hier zie je hoe zuinig je moet zijn op wat God je in beheer geeft. Het gaat niet om groei alleen. Het gaat om verantwoord ondernemen. En afhankelijk leven van God.

Paulus sluit hier bij aan als hij in 1 Timoteüs het volgende zegt:

Slide 1 Timoteüs 6: ⁶ Maar voor wie tevreden is met wat hij heeft, is het geloof grote winst. ⁷ Wij hebben niets in deze wereld meegebracht en kunnen er ook niets uit meenemen. ⁸ Wij hebben voedsel en kleren, laten we daar tevreden mee zijn. ⁹ Wie rijk wil worden, staat bloot aan verleiding, raakt in een valstrik en valt ten prooi aan dwaze en schadelijke begeerten die een mens in het verderf storten en ten onder doen gaan. ¹⁰ Want de wortel van alle kwaad is geldzucht.

Het gaat dus niet om groei. Niet om winst. Niet om zo veel mogelijk productie. Niet om uitbuiten van je talenten. Dankbaarheid en tevredenheid maken, dat je nuchter en bedachtzaam met het milieu en met alle andere vraagstukken daar om heen kan omgaan.

Tenslotte:

Slide het koninkrijk van Jezus

Hoe je hier en nu leeft doet er dus toe. Met het oog op de eeuwigheid. En ook geeft God, met name in het sabbatsgebod, een prachtige richtlijn tegen economische overspanning en ongelimiteerde groei. Dat zijn belangrijke noties die bij jouw nieuwe leven horen.

Toen Jezus stierf en opstond. Toen verdiende hij voor ons niet alleen vergeving, maar ook vernieuwing. In brood en wijn mag je dat ook proeven. Jezus zet krachten vrij om met nieuw elan in deze wereld te staan. Het laat je ook iets zien over het hier en nu. We leven als christenen niet in de toekomst, maar wel met het oog op de toekomst. Ook de toekomst voor onze kinderen. In de cultuuropdracht gaf God dat al aan. We kregen de opdracht om de aarde te vullen met ons nageslacht. En om de aarde te beheren. Die twee gaan niet zonder elkaar. De toekomstige generaties moeten ook kunnen leven op aarde.

En waar door de zondeval de opdracht van God veel tegenwerking heeft gekregen. Daar is door Jezus Christus weer ruimte ontstaan. Het is niet zinloos als jij je druk maakt om het milieu. Het is niet zinloos als je verantwoord probeert keuzes te maken. Niet drijfverig, maar wel verantwoord. Omdat jouw inbreng er toe doet. Niet alleen voor vandaag. Maar ook voor de toekomst. Voor de eeuwigheid.

Daarom als afsluiter deze oproep van Paulus:

Slide Romeinen 12: ¹² Broeders en zusters, met een beroep op Gods barmhartigheid vraag ik u om uzelf als een levend, heilig en God welgevallig offer in zijn dienst te stellen, want dat is de ware eredienst voor u. ² U moet uzelf niet aanpassen aan deze wereld, maar veranderen door uw gezindheid te vernieuwen, om zo te ontdekken wat God van u wil en wat goed, volmaakt en hem welgevallig is.

Amen